

ВІДГУК

офіційного опонента Чепіль Марії Миронівни, доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка на дисертацію **ЗОЛОТАРЬОВОЇ Галини Миколаївни «Інноваційні педагогічні технології при підготовці вчителів у Німеччині»**, представлену до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності
13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Сьогодення розвитку освіти в Україні відзначене необхідністю розв'язання низки суперечностей, які об'єктивно характеризують теорію і практику професійної освіти, зокрема: між соціальним замовленням до вищої школи на формування творчого, активного, критично мислячого, конкурентоспроможного фахівця й недостатнім використанням на практиці можливостей інноваційних педагогічних технологій; між об'єктивною потребою втілення в освітню практику кращих педагогічних здобутків минулого і сучасного зарубіжного досвіду щодо підвищення ефективності навчання майбутніх педагогів та недостатнім рівнем їх творчого використання у сучасних вищих педагогічних навчальних закладах України.

У цьому сенсі підвищення якості освітнього процесу у педагогічних вишах України слід розглядати через призму вивчення історико-педагогічного досвіду, зокрема німецького, в якому зосереджено цінні здобутки навчальної роботи, творчих пошуків педагогів, усієї прогресивної педагогічної спільноти тривалого історичного періоду. Нинішній випускник вищого педагогічного навчального закладу має бути здатним творчо застосовувати в професійній діяльності новітні досягнення науково-технічного й культурного прогресу, що, зі свого боку, вимагає інтенсифікації пізнавальної роботи студентів, її орієнтації на майбутню професійну діяльність.

Тема дисертації Золотарьової Г. М. "Інноваційні педагогічні технології при підготовці вчителів у Німеччині" перебуває саме в центрі окреслених

проблем, що дає підстави стверджувати про вагомість представленої наукової праці.

Актуальність проблеми дослідження зумовлена також тим фактом, що підходи вищих педагогічних шкіл та університетів Німеччини до формування системи й удосконалення змісту, форм і методів освітньої діяльності студентів, як одного з основних чинників підготовки висококваліфікованих кадрів відповідного профілю, характеризуються певними особливостями, що потребують вивчення й узагальнення.

Дисертантка чітко визначила мету дослідження й конкретно сформулювала його завдання, а також науковий апарат; довела наукову новизну, теоретичну та практичну значущість отриманих результатів, об'єктивно окреслила хронологічні межі дослідження.

Структура дисертації є логічною і розкриває всі важливі аспекти обраної педагогічної проблеми.

Заслуговує схвалення широка джерельна база дослідження. Дослідницею творчо використано матеріали публікацій періодичних видань Німеччини («RoSE», «Pädagogik», «Der Pädagogische Blick», «Gemeinsam leben», «Sonderpädagogische Förderung», «Unterrichtswissenschaft», «Zeitschrift für Pädagogik») та України («Педагогіка та психологія», «Педагогіка і психологія. Вісник Національної академії педагогічних наук України», «Народна освіта», «Вища освіта України», «Наука і освіта»); наукові праці українських та німецьких педагогів; матеріали науково-практичних конференцій; фонди Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка, Центральної наукової бібліотеки Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, Наукової бібліотеки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди, матеріали мережі Internet.

Відзначаємо логічну послідовність розв'язання висунених у дисертаційній роботі завдань, що супроводжувалося формулюванням важливих, подекуди фундаментальних висновків та новаторських для

української педагогічної науки положень і теоретичних узагальнень. Опрацювавши масив літератури вітчизняних і зарубіжних дослідників, дисертантка висвітлила теоретико-методологічні засади дослідження. Позитивний доробок дисертаційної роботи, одержаний особисто дисертанткою, полягає у розкритті сутності характеристики педагогічних технологій

на основі критеріїв, виокремленні спільності та відмінності у дефініції “інноваційна педагогічна технологія” у німецькій та українській педагогіці, характеристиці генези зазначеної дефініції у німецькій педагогічній думці (Розділ 1). Зазначені напрацювання забезпечили реалізацією першого і другого завдань дисертаційного дослідження.

Проведена експертиза доводить, що автору вдалося якісно здійснити аналіз становлення та розвитку педагогічних технологій у вищих педагогічних школах і університетах Німеччини, зреалізувавши друге завдання дисертації. Дисертантка виокремила головні етапи розвитку феномену «інноваційна педагогічна технологія» у процесі підготовки майбутніх учителів у Німеччині в контексті світової педагогічної історіографії, які вплинули на розвиток технологізації процесу підготовки майбутніх учителів.

На увагу заслуговує і визначення структури, виокремлення компонентів та класифікація інноваційних педагогічних технологій, представлені у першому розділі, що забезпечило реалізацію третього завдання.

Викликає інтерес здійснення порівняльного аналізу структури навчальних курсів педагогічного циклу в німецьких вищих педагогічних школах земель Рейн-Вестфалії та Рейнланд Пфальц та українських вищих навчальних закладів, що було зроблено у другому розділі. Цілісність картини цього аспекту було отримано завдяки відображенню їх відмінностей, зокрема домінування у вищих педагогічних школах Німеччини інтегрованих курсів, які об’єднують педагогіку і психологію, а також суспільствознавчі

та загальнокультурні дисципліни на противагу вітчизняним вишам, де кожна з дисциплін автономна. Розділ другий сприяв реалізації і четвертого завдання дисертації.

Усі здобутки дисертації акумулюються у висновках, які логічно завершують теоретико-практичне дослідження, що характеризується як науковою значущістю, так і практичною корисністю. Представлені у дисертації додатки суттєво розширюють уявлення як про масштабність роботи, так і про її завершеність, тому є надзвичайно доцільними.

Основні результати дослідження впроваджено в освітній процес Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (довідка № 0301-214 від 13.11.2015 р.), Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (довідка № 01-12/806 від 15.10.2015 р.), Балаклійської філії Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (довідка № 01-12/170 від 15.10.2015 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка (довідка № 893 від 17.02.2017 р.), Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (довідка № 1018 від 30.05.2013 р.).

Результати науково-дослідницької роботи, її основні положення та висновки відображено в 13 публікаціях, з яких: 4 статті у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному періодичному виданні, 8 – у збірниках матеріалів конференцій.

Аналіз змісту дисертаційної роботи дає підстави стверджувати, що автором коректно сформульовано науковий апарат – об'єкт, предмет, мету та завдання; доцільно відібрано комплекс методів, що в сукупності забезпечило логіку розгортання наукового пошуку, вірогідність здобутих дисертанткою результатів.

У виконаному дослідженні здійснено досить глибокий аналіз наукової літератури з теми за багатьма напрямками, що стосуються як історії проблеми загалом, так і конкретних питань теорії та практики застосування

інноваційних педагогічних технологій у вітчизняних вищих педагогічних навчальних закладах та німецьких університетах і вищих педагогічних школах на основі порівняльного аналізу.

Автор уперше здійснила цілісний аналіз передумов виникнення та генези інноваційних педагогічних технологій, зокрема й у підготовці вчителів у Німеччині; з'ясувала базові концептуальні ідеї щодо визначення їхньої сутності і структури та виокремила підходи до класифікації інноваційних педагогічних технологій у педагогічній теорії; вказала на особливості визначення сутності поняття «інноваційні педагогічні технології» в німецькій теорії і практиці; схарактеризувала домінантні принципи й узагальнила досвід упровадження інноваційних педагогічних технологій у підготовку німецьких учителів; обґрунтувала етапи генези феномену «інноваційні педагогічні технології» у науковій теорії та практиці застосування інноваційних педагогічних технологій у Німеччині; конкретно і чітко сформулювала низку рекомендацій щодо застосування позитивного німецького досвіду підготовки майбутніх учителів з використанням інноваційних педагогічних технологій у практику роботи вищих професійних навчальних закладів, що є актуальними і цінними для всієї системи вищої освіти.

Цікавими є узагальнені й систематизовані авторкою відомості про використання інноваційних педагогічних технологій у підготовці майбутніх учителів Німеччини, що можуть бути використані у практиці роботи сучасних педагогічних вищих навчальних закладів, зокрема у процесі викладання загальної та порівняльної педагогіки, історії педагогіки, окремих методик і спецкурсів; укладанні робочих навчальних програм, удосконаленні методик навчання, складанні методичних рекомендацій щодо застосування інноваційних педагогічних технологій.

У загальних змістовних висновках розкрито результати проведеного дослідження. Робота належним чином структурована та має чітку концептуальну лінію. Загалом виконане дисертаційне дослідження збагачує

наукові знання і розширює практичний досвід у галузі забезпечення якості університетської освіти.

Структура роботи є чіткою і довершеною, педагогічно цінними – додатки дисертації.

Виклад матеріалу дослідження вирізняється завершеністю, логічністю, послідовністю, науковою обґрунтованістю положень. Автореферат підготовлено відповідно до чинних вимог, його зміст відображає структуру, основні положення та висновки дисертаційної роботи. Зміст автореферату повністю відповідає змісту дисертації.

Оцінюючи загалом позитивно дисертаційну роботу Золотарьової Галини Миколаївни, у контексті наукової дискусії вважаємо за потрібне висловити деякі міркування і зауваження щодо його змістового наповнення.

1. Безперечним науковим здобутком дисертантки, що заявлено і в науковій новизні, є розробка періодизації розвитку феномену «інноваційна педагогічна технологія» та практики технологізації процесу підготовки майбутніх учителів у Німеччині в контексті світової педагогічної історіографії. Водночас періодизація становлення саме інноваційних технологій, на нашу думку, представлена досить схематично, без деталізації їх характеристик на кожному з етапів із зазначенням нового, особливого та специфічного.

2. Основну увагу в дисертації звернено на педагогічну характеристику окремих інноваційних педагогічних технологій, то ж доцільним вважаємо розгляд переваг і недоліків суто практичних аспектів їх упровадження, оцінку ефективності освітньої діяльності за умов реалізації окремих технологій.

3. Варто було б у дисертації більше уваги присвятити розробці конкретних рекомендацій щодо впровадження елементів внутрішнього та зовнішнього моніторингу якості педагогічної освіти засобами інноваційних педагогічних технологій, спираючись на практику німецьких університетів і педагогічних шкіл.

4. Із автореферату і тексту дисертації не зовсім зрозуміло, чому для узагальнення досвіду використання інноваційних педагогічних технологій при підготовці вчителів були взяті саме університети та вищі педагогічні школи земель Рейн-Вестфалії та Рейнланд Пфальц.

5. Загалом текст дисертації та автореферат написано коректною науковою мовою. Оформлення роботи відповідає вимогам до наукових праць такого рівня. На жаль, дисертаційна робота не позбавлена незначної кількості помилок різного типу та редакційних огріхів.

Проте висловлені побажання та зауваження суттєво не знижують загальної високої оцінки дисертаційної роботи.

Загальний висновок: дисертація Золотарьової Галини Миколаївни “Інноваційні педагогічні технології при підготовці вчителів у Німеччині” є самостійним, новаторським дослідженням, виконаним на високому науковому рівні, яке за своєю науковою новизною, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів відповідає положенням пунктів відповідає пп. 9 і 11 “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 (зі змінами 19.08.2015 року, Постанова Кабінету Міністрів України № 656), а її автор Золотарьова Г. М. заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 - загальна педагогіка та історія педагогіки.

15 травня 2017 р.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри загальної педагогіки
та дошкільної освіти

Дрогобицького державного
педагогічного університету ім. Івана Франка

М.М. Чепіль

М.М. Чепіль

